

Wat is good en wat is verkierd?

Kort gelijje laos iech in de gezèt tót de vrouw vaan 'nen aajd klasgenoot oet klas 4 vaan de HBS (A 1962) waor gestorreve. Mien gedachte góng op dat momint trök nao dee jong, dee door mien sjöld waor blieve zitte en pas e jaor later zie HBS-diploma zouw hole.

Veer zaote alle twie in de lèste baank in de rijj bij de deur en heer aon de deurkant bijj de moer in 't uterste heukske vaan de klas. Iech rappeleer miech nog good dat heer bijj e economie-proofwerrek bijj miech wouw spieke umtót heer niks gedoon had. Noe waor iech 'ne brave en iech leet häöm dus neet spieke, want heer behuurde te laote zien wat heer wis. Heer droog ouch 'ne brèl en dat sjuins loere waor slech veur zien ouge, veural es 't lang doorde. Dat aofkieke waor ouch lestig umtot iech rechs sjreef en mienen errem in de weeg laog. Meh jeh, iech had ouch zoe noe en daan kinne stoppe met sjrieve, zeker es iech toch mós naodinke. Noe achteraoef en zoevööl jaor later en wijzer gewore, höb iech dao spiet vaan, want in plaots vaan get good te doen: neet te laote spieke, höb iech get verkierd gedoon, boedoor tót dee jóng e jaor vaan zie leve verkloet heet. Erger waor tót heer toen mer zie book oet z'n sjaoltas gehaold en in zie keske gelag heet. Zoe noe en daan sjoof heer dat book veurzichtig oet dat keske en lag 't op zien kneetje. Op e gegeve momint had uzze lieraar dat in de gate en kaom op häöm aof geloupe. In 'n lèste wanhoopspoging um te óntsnappe heelt heer ze book mèt z'n linkerhand tege de bovekant vaan zie keske geduid. Dee lieraar zaog, toen heer ziech bókde, tót niks in zie keske laog, meh ouch tót dee jong get verkramp euver zien taofel hóng. Meh dee lieraar waor ouch neet vaan gistere en vroeg toen aon dee jong um op te stoon. Jeh, deen erremer kerel kós neet touvere en toen mós heer 't book laote valle en dat waor good te hure. Dee had de kluit dus verneuk en kraog netuurlek 't siefer 1 veur zie proofwerrek.'

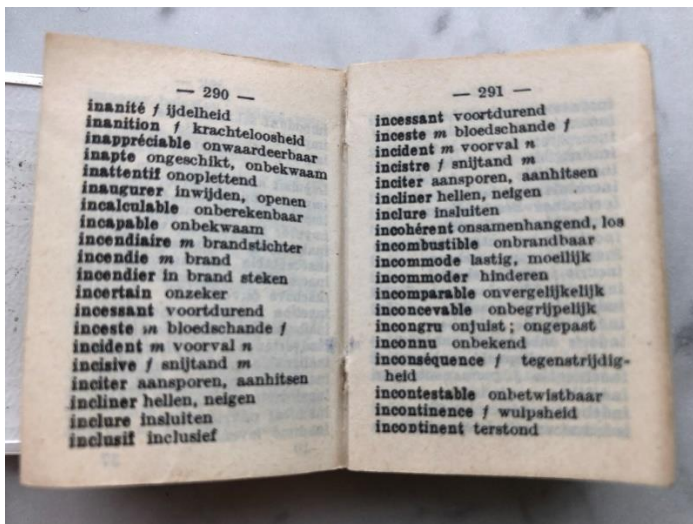
Geert wèlt neet weite wievööl lierlinge ónrech is aongedoon in al die jaore op eus sjaol en iech weit zeker neet allein bijj us. Noe waor miene pa in deen tied ouch lieraar en iech weit tót veer toes 'nen hiele berreg vaan die klein lillipötter woordebeukskes hadde ligke. Die had heer allemaol aofgenome van lierlinge die die gebruik hadde bij 't vertaole van Franse tekste boe ze niks vaan begrepe. Dat waor verkierd, dink iech noe, heer had die jónges gewoen mote laote spieke en sommige aander lierare die in de proofwerrek-week veur häöm móste oplètte, dege dat jammers ouch. Zoe waoren 'rs die röstig de gezèt zaote te leze. De lierlinge presteerde deste beter en haolde hoeger siefers. Boe is 't probleem, niks mis mèt, hè? En mesjiens is daodoor wel iemand neet blieve zitte en heet dee ei jaor ieder zie diploom gehaold. 'T leve is kort, te kort um vaan te genete.

Geer begrèp tót iech, dee later ouch lieraar gewoorden is, door dit slech veurbeeld, neet vööl beter bin geworde. Slech veurbeeld, deit good vollege. Dus iech höb ouch vööl vaan die mennekes en later ouch vruikes gesnap. In deen tied waor 't veur de lierlinge gemekeleker geworde um te spieke en dus veur miech lèstiger um ze te pakke. Op die meneer woord 't veur miech 'n ganse oetdaging of zoe geer wèlt sport. Verkierd netuurlik, achteraoef. Dat had noets mage gebäöre. En gek genóg dach iech toendertied tót iech niks verkierd deeg. Iech kin miech tenminste neet rappelere tót iech dat oets opgebeech höb in de beechstool vlak veur Keersmes of Paose. In tegendeil, iech dach toen dat iech good mie werrek deeg. Iech mós jammers deveur zörrege tót ze neet kóste spieke en door mien

spiedende blikke gaarot neet dorreve draon te beginne. Meh jeh, zoe noe en daan meuste wel iemes pakke um geluifwierdig te blieve. In mienen tied móste ze in de eindexameklasse Franse tekste leze en kraoge daobijj “multiple choice” vraoge (miejerkäös vraoge). Iech kin uuch dat neet good oetlègke umtót geer dat neet höb mètgemaak. Meh mesjiens höb geer eur kinder wel ‘ns moote hellepe bijj ‘t hoeswerrek make. Jeh, of ze dat serjeus gedoon hadde, dat waor altied de vraog en veur miech ouch zier meujelik te controlere. Want ze hadde braaf op e bleedsje stoon: 1a, 2b, 3c, 4d enz. En de mieste hadde wel effe tösse de lèsse door de kans en den tied gehad um dat rijke siefers mèt die veer lètterkes vaan ‘nen ieferige brave lierling, zoe es iech vreuger waor, snel euver te penne. Dus die waore door ‘t “vääöl” oefene fantasties veurbereijd op de proofwerreke en oeteindelek ouch dus op ‘t eindexame.

Noe kin iech miech ei geval rappelere boe iech ‘n meid gesnap höb in 4 atheneum die ‘nne jong dee veur häör zaot e hiel klein stökske pepier gaof mèt dao op 10 sieferkes en dao achter a,b,c of d. Iech waor netuurlik sjerrep aon ‘t oplette, want ‘t waor alweer ‘nen hielen tied geleije tót iech iemes getrappeerd had. Inins zaog iech in ‘ne flits e stökske pepier door de loch vlege. Iech vloog dropaof en snapde ‘t snipperke pepier, veurtót dee jóng ‘t in ziene mónd had kinne steke en aof had kinne slikke. Daan höbste gei bewies en geiste netuurlik aof es lieraar, want de ganse klas krijg dat mèt. Es lieraar biste altied e soort arties dee optreijd veur e krities soort publiek. En neet anderhaaf oor zoe es in d’n tejater, meh ‘ne gansen daag. ‘T meidske ontkinde dat ‘t pepèrke vaan häör waor, meh laot noe ‘t snipperke neet persijs passe in ‘t bovenste bleedsje vaan häöre proofwerkblok boe ‘t raffelig oetgesjäörd waor. Dus veur miech stoond vas dat zie gefraudeerd had. Of eigenlijk had zie zellef neet gefraudeerd, meh had iemes aandere aongestiech um de kluit te verneuke. Nog vääöl erreger en hiel get aandere es laote aofkieke wat veer vreuger dege. Meh ierlik is ierlik, toen hadde veer ouch nog gein vrouwluij in de klas! Zie waor es Eva in ‘t paradies die Adam had verleijd en boedoor allen elend is begonne. En daorum mote veer noe nao sjaol. Iers um te liere en, es te pech höbs, um later ouch nog les te kinne geve. In ‘t woord “fraudere”, zit etymologisch ouch ‘t duits woord “Frau”. Heij wèl iech weijer neet op in goon. Ze heet vaan miech ‘t siefer 1 gekrege en ederein vónt dat rechvierdig. Hartstikke fout vaan miech en noe zoevääöl jaor later sjaom iech miech dao oprech veur. Meh jeh, iech kin dao noe niks mie aon doen. ‘T beechte is aofgesjaf en daobeij kump nog tót dee klaos, dee aon d’n aandere kant vaan de tralies in de beechstool zit, dao ouch gaarot niks vaan zouw begriep. Iech deenk trowwens tót veer beter vaan plaots kóste wissele, want zie höbben us miejer op te beechte, daan veer hun. Iech besef tót iech noe hiel erreg aofdwaal. Meh um mie verhaol aof te make: ‘t touwval wèlt tót dat behöllepzaam meidske op dezelfde plaots zaot achterin de klas op de lèste baank aon de linkerkant bijj de deur es boe iech vreuger ouch gezete höb toen dee jóng vaan aon ‘t begin vaan ‘t verhaol getrappeerd woort mèt spieke. Meh dao waor ei groet versjèl: iech had neet laote aofloere en zie had actief iemes gehollepe mèt fraudere. De vraog is : wat is good en wat is verkierd.....

John Candel

Reliek van het spiekdiksenaerke vööl gebruik door de lui van HBS B in euze tied met 667 bladzij .... Wèl hiel good veur de fiene motoriek vaan doum et wiesvinger !!